

SVET V PRESEŽNIKIH

Karel Natek in Marjeta Natek: Svet v presežnikih. Založba Mladinska knjiga, 239 str. Ljubljana, 2012

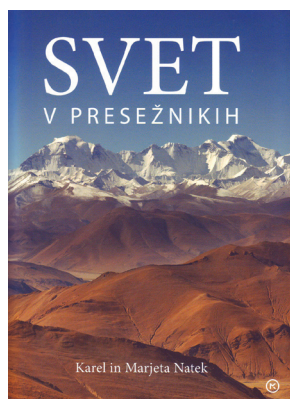
Knjigo **Svet v presežnikih**, katere avtorja sta Karel in Marjeta Natek, je v letošnjem letu izdala založba Mladinska knjiga. Avtorja imata že bogate izkušnje s pripravo geografskih knjig, ki so namenjene tudi širši (negeografski) javnosti in so doslej našle številne bralce ne samo v Sloveniji, ampak tudi v nekaterih drugih državah.

Kot pove predgovor, je Svet v presežnikih knjiga 'o največjih pojavih na Zemlji'. Njen nastanek je povezan s knjigo Države sveta, saj sta avtorja že med njenim nastajanjem začela pripravljati seznam podatkov o različnih geografskih presežnikih po svetu. Avtorja že uvodoma opozorita na dejstvo, da se Zemlja neprestano spreminja in da številni med predstavljenimi presežniki sodijo v to skupino le omejen čas, ki je lahko krajši (kar velja zlasti za družbene pojave) ali daljši. Vsega skupaj je predstavljenih več kot sto tovrstnih 'svetovnih rekordov'. Več prostora kot družbenim je namenjenega naravnogeografskim presežnikom, a tudi pri njihovi predstavitvi ni prezrta družbenogeografska dimenzija.

Knjiga je zasnovana tako, da so najprej na kratko predstavljeni posamezni vsebinski sklopi (npr. celine, države, gorstva ...), o katerih bralec izve nekatera ključna dejstva. Kvantitativni podatki, ki so služili kot kriterij za uvrščanje med presežnike, so večinoma predstavljeni tudi v preglednicah. Po tem opisu sledijo predstavitve posameznih izjemnih pojavov, kot so največji otoki, najmogočnejša gorstva, najvišji vrhovi, največje puščave, najgloblje depresije ali najdaljše reke. Tako npr. bralec najprej izve, kako so nastala gorstva na splošno ter nekaj pomembnih dejstev o njih, potem pa so predstavljena še tista izbrana gorstva, ki so bila uvrščena v knjigo zaradi svoje izjemnosti. Ponekod so v obliki kratkih zaključnih besedil dodane še razne zanimivosti, ki se nanašajo na obravnavane pojave in jih predstavijo še s kakšnega drugega zornega kota.

V prvem poglavju je predstavljena Zemlja kot planet. Sledijo (naj)večje prostorske enote, kot so celine in države ter oceani in morja. V nadaljevanju je največ pozornosti namenjene geomorfološkim in hidrološkim pojavom (gorstva, vrhovi, skalni monoliti, depresije, jame in brezna, jezera, slapovi ...). V zadnjem delu najdejo prostor rezultati človekovega dela in družbenogeografskih procesov, med katerimi so mesta in metropolitanska območja, prometne povezave in zgradbe, pa tudi jeziki in verstva.

Predstavitve posameznih presežnikov so sicer razmeroma kratke (večinoma na eni do dveh straneh), a v njih so na zelo učinkovit in nazoren način predstavljene poglavitne geografske značilnosti, seveda s poudarkom na izjemnih lastnostih, po katerih prekašajo druge pojave te vrste. Besedilo nevsiljivo podaja številne geografske informacije – od tistih o nastanku različnih geomorfoloških oblik do opredelitev različnih geografskih pojmov. Kljub temu da je pozornost osredotočena na tisto, kar je pri predstavljenih pojavih izjemno po dimenzijah oziroma lastnostih, knjiga opozarja tudi na različne probleme, ki so povezani

z njimi, od okoljskih (npr. deforestacija, podnebne spremembe, onesnaževanje okolja) do obstoja barakarskih četrti v mestih v državah v razvoju, družbenih konfliktov ali pa izginjanja jezikov in lokalnih kultur, ki predstavljajo neprecenljivo kulturno bogastvo vsega človeštva. Knjigo odlikuje tudi množica kakovostnih fotografij, ki učinkovito dopolnjujejo besedilo. Njena posebna odlika je razumljiv in privlačen jezik, katerega dostopnost pa nikoli ne gre na račun strokovnosti.

Knjiga bo zanesljivo našla širok krog bralcev. Uporabna je lahko na različnih ravneh izobraževanja, za bogatitev geografske in splošne izobrazbe, za starše šoloobveznih otrok ali pa pri načrtovanju potovanj; skratka, je hvaležno branje za vse, ki jih zanima svet okrog nas. Avtorja sta uspela iz množice dejstev in podatkov izbrati tiste, ki so zanimivi in obenem tehtni. Čeprav gre za poljudnoznanstveno knjigo, predstavlja dragocen vir informacij tudi za 'profesionalne' geografe. Poleg tega dokazuje, da so lahko rezultati geografskega dela še kako zanimivi in relevantni tudi zunaj geografskih krogov, kar se žal ne dogaja zelo pogosto. Ne nazadnje lahko tovrstne knjige tudi bistveno prispevajo k popularizaciji stroke. Tako knjiga Svet v presežnikih ne ponuja samo kakovostnega in privlačnega branja, ampak tudi dokument o geografski pestrosti in raznolikosti zemeljske oble, kakor so jo izoblikovali geografski procesi.

Dejan Cigale